Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite VM/276/00.01.00.01/2018

Asia: **Lausuntopyyntö diaarinumero: VM/276/00.01.00.01/2018; Julkisen hallinnon linjaukset tiedon sijainnista ja hallinnasta**

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa koskien julkisen hallinnon linjauksia tiedon sijainnista ja hallinnasta. Sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi lausunnon on antanut ministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset: Työterveyslaitos (TTL), Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), Säteilyturvakeskus (STUK) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Lausunnot on koottu tähän dokumenttiin.

1. Yhteenveto

Erittäin tervetullut linjaus, joka toivottavasti vihdoin mahdollistaa pilvipalveluiden laajemman käyttöönoton valtionhallinnossa. Linjauksissa on paljon hyviä havaintoja myös siitä, mitä loppuasiakkaan tulee ottaa huomioon palveluja käyttöönotettaessa ja ylläpidettäessä. Koska Valtori on laissa määrätty palveluntuottaja, siirtyy palvelun tuottamiseen ja osa palvelun tuotteistamiseen liittyvästä vastuusta heille. Linjauksissa mainitut asiat ovat suurilta osin niin geneerisiä, että niitä ei kannata suunnitella asiakaskohtaisesti. Todennäköisesti Valtori tulee ottamaan linjauksessa mainitut asiat huomioon palveluita tuotteistaessa, vaikka linjaus ei nosta esille Valtorin vastuuta lain määräämänä palveluntuottajana.

Yleisesti vastaavia linjauksia on odotettu julkisen hallinnon organisaatiossa. Linjausten lähtökohtana oleva pilvipalveluiden käytön mahdollistaminen on myös kiitettävä suunta. Pilvipalveluista esitetyn määritelmän mukaisesti kaikki Valtorin asiakkaat saavat kapasiteettipalvelunsa pilvipalveluna. Linjauksissa erotellaan vahvasti Suomi ja ulkomaat, mutta erityistä huomiota ei kiinnitetä EU/ETA ja sen ulkopuolisiin maihin. Kuitenkin nämä ovat käsiteltävä erillisinä tapauksina maantieteellisesti, sisämarkkinoiden näkökulmasta ja EU/ETA-maiden ulkopuolella olevien muiden riskien näkökulmasta. Tämä pätee niin tiedon sijaintiin kuin tiedon hallintayhteyksiin.

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

Linjauksissa ei sanota selkeästi, että Suomen lait koskevat myös pilvipalveluun talletettuja tietoja ja se, joka vastaa lakien noudattamisesta Suomessa, vastaa asiasta myös silloin, kun tiedot on sijoitettu ulkomailla sijaitsevaan pilvipalveluun tai käytetään siellä olevaa ohjelmistoa. Linjauksiin voisi selkeästi kirjata terveydenhuollon palvelunantajan vastuun potilastietojen käsittelystä. Tietojen omistaja vastaa tietojen lainmukaisesta käsittelystä myös silloin, kun tiedot on sijoitettu pilvipalveluun. Tämä pätee erityisesti silloin kun sijaintimaan lainsäädäntö poikkeaa Suomen laista.

Dokumentti kokonaisuutena on hyvä kokonaisuus ja tuo hyvän työkalun tiedon hallinnan johtamiseen.

2. Tiedon ja palveluiden sijainti, hallinta ja ohjaus

2.1. Tiedon käsittelyn vaatimukset

Linjauksissa mainitaan, että sellainen tieto, joka tarvitaan yhteiskunnan kannalta kriittisen palvelun toteuttamiseksi pitää sijoittaa niin, että se on käytettävissä kaikissa tilanteissa, myös mahdollisen kriisin sattuessa. Tämä on jo linjauksissa, mutta sitä voisi hiukan korostaa.

Linjauksissa on otettu tiukka kanta siihen, että ST III luokiteltua tietoa saa lähtökohtaisesti käsitellä ainoastaan Suomessa ja omassa hallinnassa olevia palveluita käyttäen. Miten tähän rajoittavaan linjaukseen tulee suhtautua? Miten tämä suhtautuu Valtorin ja sen alihankkijoiden tuottamiin kapasiteettipalveluihin tai CSC:n vastaviin palveluihin?

Palvelun sijainteihin kannattaisi lisätä selkeästi omaksi kokonaisuudekseen EU:n kanssa sopimuksen tehneet maat, esimerkiksi Privacy Shield. Asia on sanottu vasta loppulauseessa.

Tiedon ja palveluiden hallinnassa on unohdettu kuvata alihankinnan kautta tulevia ketjutuksia. Yksityinen toimija ETA-alueella saattaa jossain tapauksessa ostaa esimerkiksi tukipalveluita alueen ulkopuolelta, ja usein heillä tulee olla pääsy tietoon. Lisäksi palvelua tarjotessaan he monesti muokkaavat tietoa. Kappaleeseen tulisi täsmentää myös mitä tarkoittaa "tiedon ja palveluiden tuotannon hallinta".

2.2 Haasteet

Luvun kappale, joka alkaa "Tieto ja palvelut voivat myös sijaita ..." on moniselitteinen ja vaikeasti ymmärrettävä, erityisesti kappaleen toinen lause on moniselitteinen.

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

3. Linjaukset julkisen hallinnon tiedon sijainnista ja hallinnasta

1. Tiedon sijaitessa Suomen rajojen ulkopuolella erityistä on kiinnitettävä huomiota sopimuksiin, palvelun jatkuvuuden turvaamiseen ja tiedon saatavuuteen.

   Tässä kohdassa huomioitava Suomi, EU/ETA ja erityisesti muut maat.
2. Pilvipalvelun tulee täyttää hankkivan osapuolen palveluhyöty ja takuuvaatimukset

   Ei liity erityisesti pilvipalveluihin vaan kaikkeen kapasiteettipalveluun.

3. Mikäli pilvipalvelut tarjoavat parhaan palveluhyödyn ja -takuun, eikä muita esteitä ole, tulisi se ensisijaisesti valita

   Linjaus voisi olla suorempi, jos halutaan korostaa sitä, että pilvipalveluja pitäisi käyttää.

4. Pilvipalveluiden palveluhyötyä ja -takuuta tulee arvioida säännöllisesti vähintään kerran vuodessa ja oleellisten sopimusehtojen muuttuessa

   Ei liity mitenkään erityisesti pilvipalveluihin.

5. Viranomainen ylläpitää listaa hyväksytyistä palveluntarjoajista

   Keskitetty palvelu on kannatettava. Vastuullinen viranomainen olisi hyvä nimetä ja määritellä, mitä tarkoittaa hyväksytty palveluntarjoaja. Onko palveluntarjoajilla eri tasoja esimerkiksi kyvykkyys suojaustason IV tai III tai uuden vahti100-luokittelun mukaiseen palvelun tuottamiseen?

   Asiakas omistaa tiedon ja toimittaja on velvollinen luovuttamaan pilvipalveluissa olevan asiakkaan tiedon ottamatta siitä kopiota itselleen esimerkiksi toimittajaa vaihdettaessa. Asiakkaalla tulee olla mahdollisuus auditoida itse tai valtuuttamansa tahon puolesta, että toimittajan tuottama pilvipalvelu on vaaditulla tietosuoja- ja tietoturva tasolla.

   Kohdassa on sanottu epämääräisesti, kuka on mainittu viranomainen ja koskeeko tämä kaikkea julkishallintoa, eli esimerkiksi Työterveyslaitoksen tapauksessa omaan toimintaansa mahdollisesti ostamaa yleistä pilvipalvelua mm. Microsoft, Amazon suoraan tai kumppanin kautta.

   Millä prosessilla palvelu saadaan viranomaisen listalle? Tämän voi tulkita niin, että listalla olo on eri asia kuin se, että hankinnassa määritellään vaatimukset, jotka tulee täyttää. Näiden tulisi mieluusti olla vaihtoehtoisia: listalla olo takaa sen, että vaatimukset täyttyvät tai sitten nämä vaatimukset tulee erikseen ottaa mukaan hankinnan määrittelyyn, ja tilaaja vastaa siitä, että ne täyttyvät.

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

6. Julkisen tiedon käsittelyä ei rajoiteta

Sisältyy oikeastaan linjaukseen ” Pilvipalvelun tulee täyttää hankkivan osapuolen palveluhyöty ja -takuuvaatimukset.”

Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee

Erityisasiantuntija Satu Kekäläinen

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi